

В настоящее время наблюдается значительный рост числа интернет-магазинов. В 2018 году по оценкам экспертов рынок электронной коммерции вырос на 20% и составил 1,5 млрд. рублей.

Корпоративные порталы B2B представляют собой внешние порталы для организации строго персонифицированного доступа бизнес-партнеров, корпоративных заказчиков и поставщиков, к информации и сервисам компании. Например, торгово-закупочный портал, предоставляющий персонализированные сервисы по заказу товаров и услуг, отслеживанию графиков поставки и т.д.

В отличие от порталов B2C, которые также могут обеспечивать оптовую реализацию товаров, корпоративные порталы B2B имеют дополнительные услуги и сервисы для:

- обсуждения условий поставки или закупки, согласования графиков поставки;
- отслеживание графиков поставки, обеспечение системы Just-in-Time (точно в срок).

К корпоративным порталам B2B также можно отнести корпоративные Интернет-представительства компаний, электронные торговые площадки, а также межкорпоративные торговые площадки.

В современных условиях развития ИКТ электронная коммерция меняет первоначальную структуру экономики, традиционную модель экономического роста. Благодаря электронной коммерции созданы новые возможности, связанные с бизнес-моделями и интеграцией между каналами распространения, с автоматизацией торговых и технологических процессов, с маркетинговыми исследованиями; снижаются затраты на транзакции и рекламу, расширяется торговое пространство и т.д.

Литература

1. Беларусь в цифрах: стат. справочник / М-во статистики и анализа Респ. Беларусь; [редкол.: И.В. Медведева (пред.) [и др.]. – Минск: Минстат РБ, 2019. – 582 с.

УДК 338.001.36

Казінец М.Ц., к.э.н., дацэнт
УА «Брэсцкі дзяржаўны тэхнічны ўніверсітэт»,
г. Брэст, Рэспубліка Беларусь

РОЛЯ ЭЛЕКТРОННОЙ ЭКОНОМИКИ Ў БЕЛАРУСІ І ФІНАНСАВЫЯ АСПЕКТЫ ЯЕ КАНКУРЭНТАЗДОЛЬНАСЦІ

Эканоміку Рэспублікі Беларусь традыцыйна адносяць да малых эканомік адкрытага тыпу. Зразумела, ва ўмовах глабалізацыі і інтэрнацыяналізацыі гаспадарчай дзейнасці тыя з’явы і працэсы, якія маюць месца ў сусветнай эканоміцы, знаходзяць сваё адлюстраванне і ў айчынным народнагаспадарчым комплексе. Так, ва ўсім свеце павялічваецца ўплыў сектара паслуг. Азначанае характэрна і для Рэспублікі Беларусь. Калі ўдзельная вага традыцыйных галін (у дадзенай працы пад імі будзем разумець сельскую, лясную і рыбную

гаспадарку; горназдабываючую і апрацоўваючую прамысловасць, дзейнасць, якая звязана з забеспячэннем электраэнергіяй, газам, парай, гарачай вадой і кандыцыянаваным павеетрам; водазабеспячэнне; збор, апрацоўка і выдаленне адыходаў, дзейнасць па ліквідацыі забруджванняў; будаўніцтва) у валавым унутраным прадукце ў 2009 г. складала 44,2%, то ў 2018 г. ўжо 37,9%, гэта значыць паменшылася на 14,4% (100-37,9 / 44,2). За кошт таго, што ўзровень пераразмеркавання створанага кошту (удзельная вага чыстых падаткаў на прадукты) за гэты перыяд павялічыўся з 13,6% да 14,3%, павелічэнне ўдзельнай вагі сектара паслуг зафіксавана некалькі ніжэй гэтага ўзроўню. Доля галін, якіх можна аднесці да яго (па класіфікацыі Нацыянальнага статыстычнага камітэта Рэспублікі Беларусь – гандаль; рамонт аўтамабіляў і матацыклаў; транспартная дзейнасць, складаванне, паштовая і кур’ерская дзейнасць; паслугі па часовым пражыванні і харчаванні; інфармацыя і сувязь; фінансавая і страхавая дзейнасць; аперацыі з нерухомай маёмасцю; прафесійная, навуковая і тэхнічная дзейнасць; дзейнасць у сферы адміністрацыйных і дапаможных паслуг; дзяржаўнае кіраванне; адукацыя; ахова здароўя і сацыяльныя паслугі; творчасць, спорт, забавы і адпачынак; прадастаўленне іншых відаў паслуг), за пазначаныя 10 гадоў павялічылася з 42,2% да 47,8%, або на 13,4%. Немалаважную ролю ў гэтым працэсе адыгралі віды дзейнасці, якія звязаны з лічбавымі тэхналогіямі і эканомікай. Так, нягледзячы на адносна невялікую удзельную вагу секцыі «Інфармацыя і сувязь», яе доля ў ВУП павялічылася амаль у 2,3 разы – з 2,3% да 5,4% [1].

Немалую ролю ў забеспячэнні названых структурных змяненняў унесла электронная эканоміка, якая ўключае ў сябе шэраг падсістэм: інфармацыйна-камунікацыйную і інстытуцыйную інфраструктуру, інфармацыйна-камунікацыйную індустрыю, канчатковых карыстальнікаў, электронную камерцыю і электронны бізнес [2].

Развіццё электроннай эканомікі ў Рэспубліцы Беларусь абумоўлена стварэннем шэрагу заахвочвальных механізмаў, якія забяспечваюць прывабнасць ажыццяўлення гаспадарчай дзейнасці, у тым ліку параўнальную канкурэнтаздольнасць адносна іншых краін рэгіёну. Так, сярод аналізаваных дзяржаў (Беларусь, Украіна, Літва, Латвія, Эстонія, Польшча і Чэхія, далей у працы – краіны рэгіёну) адмысловы рэжым для ІТ-кампаній могуць даць толькі Рэспубліка Беларусь (для рэзідэнтаў Парку высокіх тэхналогій) і Літоўская Рэспубліка (для стартапаў). Тым не менш, практычна ва ўсіх эканоміках рэгіёну маюць месца асаблівасці ў галіне падаткаабкладання [3], мэта якіх стымуляваць інвестыцыі ў развіццё бізнесу і перашкодзіць «ўцечцы мазгоў» (што асабліва актуальна пры адсутнасці неабходнасці ўкладання значных сродкаў у стварэнне новых працоўных месцаў).

Адно з найбольш прывабных умоў у галіне падаткаабкладання даходаў фізічных асоб прадастаўляе беларускае заканадаўства: стаўка падаходнага падатку для работнікаў рэзідэнтаў парка высокіх тэхналогій складае 9% (пры стандартным узроўні 13%). Пры гэтым у большасці краін рэгіёну яна вагаецца ад 15% (Чэхія) да 18-20% (Украіна і Эстонія), а ў шэрагу выпадкаў можа дасягаць і 31-32% (Польшча, Літва і Латвія ў залежнасці ад узроўню гадавога даходу грамазяніна). На велічыню даходаў, якія фактычна атрымліваюць работнікі, таксама аказвае уплыў памер сацыяльных унёскаў (як непасрэдна з

іх, так і тыя, якія выплачваюцца наймальнікамі, базай для вылічэння якіх з'яўляюцца даходы супрацоўнікаў).

Ва Украіне сацыяльныя плацяжы непасрэдна з работніка заканадаўствам не прадугледжаны. Найбольш нізкія ўтрыманні на сацыяльныя мэты з фізічнай асобы ўстаноўлены ў Рэспубліцы Беларусь (1%) і Эстоніі (3,6%), у Латвіі і Чэхіі знаходзяцца на сярэднім узроўні (11%) і досыць высокія ў Літве (19,5%) і Польшчы (22,71%). Пры гэтым варта адзначыць, што маюцца парогавыя ўзроўні для вылічэнняў. У прыватнасці, у Рэспубліцы Беларусь базай для іх з'яўляецца памер адной сярэднямесячнай зароботнай платы. Маюць месца таксама абмежаванні базы вылічэнняў у Польшчы (памер трыццаці сярэдніх зароботных плат ў краіне, што ў 2020 г. складае 35 210 еўра) і ў Чэхіі (62 800 еўра адпаведна).

Найменшыя намінальныя стаўкі збірання сацыяльных плацяжоў з суб'ектаў гаспадарання, пры якіх базай для вылічэння з'яўляецца даход прыцягнутых да выканання працоўных абавязкаў асоб, устаноўлены ў Літве – 1,77% (пры абмежаванні базы для вылічэння 60 сярэднемесячных заробкаў, якія былі зафіксаваны ў краіне, аднак пры перавышэнні названага ўзроўню, выплачваюцца ўнёскі на медыцынскае страхаванне па стаўцы 6,98%). У шэрагу краін рэгіёну намінальныя стаўкі адлічэнняў знаходзяцца на сярэднім узроўні:

– Польшча – 17,23 - 20,12%, для індывідуальных прадпрымальнікаў – каля 380 еўра ў месяц;

– Украіна – 22% (база для вылічэння абмежавана памерам 15 мінімальных зароботных плат, што прыкладна эквівалентна 2 300 еўра ў месяц, для індывідуальных прадпрымальнікаў – у дыяпазоне ад мінімальнай зароботнай платы да парога сацыяльнага страхавання);

– Латвія – 24,09% (пры гэтым максімальная база складае 62 800 еўра, пры перавышэнні выплачваецца таксама падатак на салідарнасць); для індывідуальных прадпрымальнікаў – 32,15% (ад абранай базы), а таксама пенсійныя ўнёскі (5%, база – розніца паміж даходам і мінімальнай зароботнай платой) або толькі 5%, у залежнасці ад памеру даходу.

Адносна высокі сярод краін рэгіёну ўзровень намінальных ставак сацыяльных адлічэнняў з бізнесу ёсць у Беларусі, Чэхіі і Эстоніі. У апошняй узровень адлічэнняў складае 33% ад валавога заробку работніка (даходу індывідуальнага прадпрымальніка). У Чэхіі намінальная стаўка складае 33,8%, пры гэтым база для вылічэння абмяжоўваецца сумай прыкладна роўнай 62 800 еўра ў год (па стану на 2020 г.). Нягледзячы на тое, што фармальна айчынныя суб'екты гаспадарання плацяць адлічэнні на сацыяльныя патрэбы зыходзячы з намінальнай стаўкі 34%, прававы рэжым, які устаноўлены для рэзідэнтаў парка высокіх тэхналогій, дазваляе абмежаваць базу для вылічэння адной сярэднямесячнай зароботнай платой, якая зафіксава ў Рэспубліцы Беларусь.

Акрамя паказаных адлічэнняў фіскальнага характару на канчатковы вынік функцыянавання гаспадарчых суб'ектаў (і, адпаведна, на канкурэнтаздольнасць) у сферы інфармацыйных тэхналогій значны ўплыў аказваюць плацяжы, якія звязаны з выплатай падатку на прыбытак. Узровень адлічэнняў для згаданых вышэй суб'ектаў у розных аналізаваных краінах усталяваны на наступным узроўні:

– Эстонія – у залежнасці ад размеркавання прыбытку 0%, 20% і 14%;

– Украіна – 18%;

– Польшча – 19% (пры гэтым прадугледжаны ільготы для рэжыму Innovation Box);

– Чэхія – 19%;

– Латвія – 20% (ужываецца ў момант размеркавання прыбытку).

У Рэспубліцы Беларусь адпаведна дзеючаму заканадаўству прыбытак, які атрымліваюць рэзідэнты Парку высокіх тэхналогій у межах адмысловага прававога рэжыму, не падлягае абкладанню падаткам, але пры гэтым дадзеныя суб’екты выплачваюць збор у памеры 1% ад выручкі.

На падставе вышэйпрыведзеных дадзеных паспрабуем правесці параўнальны аналіз эфектыўнасці функцыянавання гаспадарчых суб’ектаў у пазначаных краінах рэгіёну. Яго актуальнасць пацвярджае эканамічная і сацыяльная сітуацыя, што складваецца ў Рэспубліцы Беларусь. Адною з яе праяў, якая закранула ў тым ліку суб’екты электроннай эканомікі, з’явілася нестабільнасць інфармацыйна-камунікацыйнай інфраструктуры, якую яшчэ называюць інфраструктурай доступу. У выніку было агучана, што пэўныя суб’екты могуць перанесці бізнес з Рэспублікі Беларусь у бліжэйшыя юрысдыкцыі. Аналіз канкурэнтаздольнасці умоў функцыянавання спрыяе адказу на пытанне наколькі гэта магчыма і дазволіць даць адказ на магчымыя кірункі трансферу бізнесу.

Не прэтэндуючы на поўнасць аналізу, асноўную ўвагу нададзім фінансавым аспектам, якія звязаны з падаткаабкладаннем, і іншымі пытаннямі фіскальнага характару. У якасці перадумовы выкарыстоўваем дадзеныя пра заробатную плату работнікаў ІТ-сектара. Адпаведна апублікаванай Паркам высокіх тэхналогій Рэспублікі Беларусь інфармацыі [4], сярэдні заробак інжынера-праграміста ў кампаніях-рэзідэнтах ПВТ залежыць ад тэхналогіі і вопыту работы і знаходзіцца на наступным узроўні:

Табліца 1 – Сярэдні заробак інжынера-праграміста ў кампаніях-рэзідэнтах ПВТ

Тэхналогія	Значэнне				
	бел. руб.		еўра*		
	пачатковец	з вопытам працы **	пачатковец	з вопытам працы **	сярэднія***
C#/ .NET	1 210	4 835	471	1 881	1 176
C++	1 365	4 960	531	1 929	1 230
Java	1 210	5 125	471	1 993	1 232
JavaScript	1 210	4 270	471	1 661	1 066
Kotlin	1 150	5 200	447	2 022	1 235
Objective-C	1 035	6 045	403	2 351	1 377
PHP	1 190	4 355	463	1 694	1 078
Python	1 025	3 630	399	1 412	905
Ruby/Rails	1 645	6 475	640	2 518	1 579
Swift	1 100	4 715	428	1 834	1 131
Unity	1 885	5 565	733	2 164	1 449
У сярэднім ***	1 275	5 016	496	1 951	1 223

* Пералік ажыццёўлены па сярэднім афіцыйным курсе Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь за студзень-чэрвень 2020 г. – 2,5711 бел. руб. за 1 еўра [5]

** Вопыт працы – некалькі гадоў

*** Вылічана як звычайная (простая) сярэднеарыфметычная велічыня па прадстаўленых у табліцы дадзеных

З улікам таго, што большасць рэзідэнтаў парка высокіх тэхналогій працуюць для задавальнення попыту па-за межамі Рэспублікі Беларусь, іх кліентам пры ўмове аб'якавасці адносна краіны-вытворцы, асноўная ўвага будзе нададзена якасці і кошту выканання замовы. На падставе дадзеных Нацыянальнага статыстычнага камітэта вызначым патэнцыйную мінімальную ўмоўную выручку на аднаго работніка зыходзячы з здагадкі аб тым, што рэнтабельнасць рэалізаванай прадукцыі ў суб'ектаў будзе на ўзроўні, які зафіксаваны ў арганізацый-рэзідэнтаў ПВТ (у 2018 г. – 35,3% [6]). З улікам таго, што аказанне паслуг гэтымі арганізацыямі працаёмка (г.зн. найбольшую ўдзельную вагу ў структуры сабекошту маюць выдаткі на аплату працы і адлічэнні на сацыяльныя патрэбы), ва ўмовах нізкай інфармацыйнай эфектыўнасці рынку дадзеныя пра іншыя выдаткі (акрамя аб зароботнай плаце і абавязковых адлічэннях ад яе) застануцца па-за нашай увагай.

Вызначым адносныя паказчыкі эфектыўнасці функцыянавання пры ўмове роўнасці намінальных выдаткаў на аплату працы (чыстая гадавая зароботная плата вызначана зыходзячы з сярэдняга ўзроўню, прадстаўленага ў табліцы 1) і ўмоўнай выручкі для розных прававых рэжымаў (краін-канкурэнтаў), вынікі прадставім у наступнай табліцы:

Табліца 2 – Параўнальная характарыстыка ўмоўных фінансава-эканамічных паказчыкаў дзейнасці арганізацыі ў сферы электроннай эканомікі, еўра

Найменне паказчыка	Беларусь	Украіна	Літва	Латвія	Эстонія	Польшча	Чэхія
1	2	3	4	5	6	8	9
1. Чыстая зароботная плата	13 308	13 308	13 308	13 308	13 308	13 308	13 308
2. Соцыяльныя зборы, якія плаціць работнік	51	0	2 863	1 615	529	3 153	1 615
3. Падаходны падатак	1 321	3 224	4 043	3 731	3 459	2 381	2 634
4. Налічаная зароботная плата	14 681	16 532	20 214	18 654	17 296	18 842	17 557
5. Сацыяльныя адлічэнні, якія плаціць арганізацыя	1 734	3 637	1 285	3 537	4 845	2 529	4 962
6. Выдаткі на аплату працы і сацыяльныя выплаты	16 415	20 169	21 498	22 191	22 141	21 372	22 519
7. Умоўная выручка	22 209	22 209	22 209	22 209	22 209	22 209	22 209
8. Прыбытак	5 794	2 040	711	18	68	837	-310
9. Падатак на прыбытак (РБ - выручку)	222	367	107	4	10	159	0
10. Чысты прыбытак	5 572	1 673	604	15	59	678	-310
11. Рэнтабельнасць продажаў	25,1%	7,5%	2,7%	0,1%	0,3%	3,1%	-1,4%

Гэтыя дадзеныя красамоўна сведчаць аб тым, што з пазіцыі намінальнай даходнасці найбольш прывабны спецыяльны прававы рэжым для суб'ектаў ІТ-індустрыі створаны ў Рэспубліцы Беларусь. Можна вылучыць наступныя групы краін рэгіёну па ўзроўні канкурэнтаздольнасці з пазіцыі спрыяльнасці створаных умоў у галіне фіскальнай палітыкі:

- 1) высокая канкурэнтаздольнасць (Рэспубліка Беларусь);
- 2) сярэдняя канкурэнтаздольнасць (Украіна, Польшча, Літва);

3) нізкая канкурэнтаздольнасць (Эстонія, Латвія і Чэхія).

Пры неабходнасці ажыццяўлення выплат работніку (паказчык чыстая заробатная плата) на ўзроўні, які склаўся ў Рэспубліцы Беларусь, для забеспячэння роўнасці прывабных для бізнесу вынікаў, замежным суб'ектам індустрыі аб'ектыўна неабходна рэалізаваць комплекс дзеянняў, накіраваных на павелічэнне атрымоўванага ўдзельнага даходу. Азначанае з вялікай доляй верагоднасці немагчыма без якасных змен у характарыстыках функцыянавання арганізацый. Аднак, пры рэалізацыі названых змяненняў, выніковасць функцыянавання айчынных арганізацый таксама патэнцыйна будзе вышэй.

Асабліва варта адзначыць, што прыведзеная вышэй групойка па ступені канкурэнтаздольнасці тычыцца ўсяго толькі аднаго аспекту – фінансава-эканамічнага, якога для фарміравання поўнай карціны відавочна недастаткова. Для больш адэкватнай ацэнкі патрабуецца правесці дэтальны аналіз ўзроўню жыцця ў рэгіёне і іншых умоў, якія фарміруюць поўныя выдаткі на функцыянаванне арганізацый, а таксама ўзровень рызыкі дзейнасці. Такім чынам бачыцца мэтазгодным працягнуць вывучэнне паднятых у гэтым даследаванні пытанняў.

Літаратура

1. ВВП по видам экономической деятельности [Электронны рэсурс] / Нац. статыст. кам-т Рэсп. Беларусь. – Рэжым доступу: https://belstat.gov.by/upload-belstat/upload-belstat-excel/Oficial_statistika/2019/VVP_po_VED.xlsx. – Дата доступу: 21.10.2020.

2. Беяцкая, Т. Н. Экономика информационного общества : учеб.-метод. пособие / Т. Н. Беяцкая. – Минск : БГУИР, 2016. – С. 80.

3. Выбираете юрисдикцию для ИТ-компании? Что важно знать: аналит. агляд [Электронны рэсурс] / ТАА «Эрнст энд Янг». – Рэжым доступу: https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/ru_by/topics/tax/ey-belarus_proposal_landscape.pdf?download. – Дата доступу: 20.10.2020.

4. Справочник: ИТ-Абитуриент 2020 [Электронны рэсурс] / Адміністрацыя ПВТ. – Рэжым доступу: https://drive.google.com/File/d/1RGn5QfhWyEzEn7_45ewhxQjT1H6q5llg/edit. – Дата доступу: 17.07.2020.

5. Сярэдні афіцыйны курс беларускага рубля да замежных валют, разлічаны як сярэдняя геаметрычная велічыня / Нац. банк Рэсп. Беларусь. – Рэжым доступу: <http://www.nbrb.by/bel/statistics/rates/avgrate>. – Дата доступу: 20.10.2020.

6. Информационное общество в Республике Беларусь: стат. сб. / Нац. стат. комитет Респ. Беларусь. – Минск: Нац. стат. комитет Респ. Беларусь, 2019. – С. 53.

УДК 338.516:004.896

Карпович В. Ф., к.э.н., доцент

Республиканское научное унитарное предприятие «Институт системных исследований в АПК Национальной академии наук Беларуси»,
г. Минск, Республика Беларусь

ИНФОРМАЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРИНЯТИЯ ЦЕНОВЫХ РЕШЕНИЙ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ

Цена товара – это один из факторов, определяющих результативность деятельности субъектов бизнеса. Ошибки, допущенные в определении уровня цен, являются одной из критических причин недополучения прибыли. Информа-